

80'ernes skuespillerinde eller Dansk films brug-og-smid-væk politik

80'ernes danske film-skuespillerinde, hvem er det? Eller hvem er det helt nøjagtigt i 1987?

Redaktionens spørgsmål er adskillig bedre formuleret, end det svar undertegnede er i stand til at levere. 80'ernes danske filmskuespillerinde – findes hun overhovedet?

Selvfølgelig springer der navne frem i erindringen, når man tænker sig lidt om. For blot at tage de to, der umiddelbart melder sig lige nu: Sofie Gråbøl fra *Oviri* og *Barndommens gade* og Stine Bierlich fra *Ofelia kommer til byen* og *Ballerup Boulevard*. Begge er ansigter, man husker. Begge ubestikkelige i deres naturlighed, i deres her-og-nu spontanitet. Men hvor længe vil de „holde“ på disse kva-

af Henrik Lundgren

liteter? En film, to film til? Så længe man ikke stiller krav til dem om at reagere på andre præmisser end deres egen personlighed?

Kigger man tilbage over 80'ernes danske film, vil man se temmelig mange eksempler på skuespillere af Bierlich og Gråbøls støbning. Interessant ansigt. Naturlig replik. Men ikke i den forstand en skuespiller, der forvandler sig, bliver en anden, skifter signaler indefra i overensstemmelse med rollens krav. De er kommet, og de er forsvundet – som Sisse Reingaard og Yvonne Ingdal i sin tid kom og forsvandt. Det har været fortræf-

feligt dygtige amatører som pigerne i Nils Malmros' film (Eva Gram Scholdager i *Kundskabens træ*, Line Arlien Søbørg i *Skønheden og udyret*). Eller det har været professionelle, der netop kun blev brugt som et billedskønt ansigt: Lea Brøgger i *Pigen fra havet*, Tammi Øst i *Min farmors hus*.

Nogle vil sige, at det er et spørgsmål om, at det er mænd, der laver film i Danmark. Det kan der godt være noget om. Der er i hvert fald mange kønsrolle-klicheer, der hænger ved. Et par af de virkelig stærke filmspillere som Ann-Mari Max Hansen og Solbjørg Højfeldt var eksempelvis urimelig stækkede af de *femme fatale*-skabeloner, de skulle fylde ud i deres seneste film (*Elise hen-*

holdsvi *Rainfox*). For ikke at tale om det rædselsfulde freakshow, Edward Fleming forvandlede Noel Cowards kærlige primadonna-komedie til (*Waiting in the Wings*, på dansk i mere end bogstavelig forstand: *Sidste akt*). – Ser man, hvad der er kommet fra 80'ernes kvindelige instruktører, er det i hvert fald betydelig mere nuancerede kvinde-portrætter man støder på, eksempelvis i Jytte Rex' *Belladonna* eller netop Linda Wendels *Ballerup Boulevard* (hvor Helle Hertz pludselig foldede sig ud som en af de rigtig spændende, modne karakter-fremstillinger).

Men det er ikke gjort med henvisningen til mænd og damer. Den grundlæggende misere er en anden og handler om uddannelse. Danske skuespillere lærer for lidt om film-mediet, mens de går i skole – det er fristende at tage et kønt ansigt i stedet for en uddannet skuespiller, når det der skiller dem, rent professionelt, er noget med et 4 ugers kursus! Det er, hvad elevene på Statens Teaterskole får på deres tredje år. Eleverne i

Odense og Århus får ingenting, andet end det kursus på 2 x 5 dage, Danmarks Radio bevilger i TV-teknik. I betragtning af hvor meget af en tre-årig uddannelse, der går med at lære unge, generte mennesker at spille stort ud, så man kan høre dem på galleriets bageste række, må man vistnok sige, at ti dage er en meget beskednen ration til at finde ud af, hvad et nærbillede er for noget, og hvordan man administrerer en stemme i forhold til et close-up.

Og manglerne på den anden side af plankeværket er ikke mindre. Filmskolens instruktør-elever ved alt, hvad der er værd at vide om vinkler og klipning, men ufattelig lidt om personinstruktion. – Hvad fik du af personinstruktion, lød spørgsmålet til en af øjeblikkets meget fremragende unge scene-skuespillerinder, som medvirkede i en birolle i fjernsynets *Sorgagø*? At instruktøren ikke brød sig om teatraliske grimasser, var hendes – langt fra usædvanlige – svar.

Selvfølgelig er der piger, der alligevel er kommet igennem. Pia Vieth overlevede *Den*

ubetænksomme elsker og vil også overleve *Hip hip hurra* med sin forunderlige renfærdighed i behold. Kirsten Olesens gennemtrængende koncentration gør hende lige ægte i en kliché-rolle i *Min farmors hus* og et karakterstudie som moderen i *Johannes' hemmelighed*. Og Karen-Lise Mynsters frodige naturlighed har dannet et livsaligt centrum i film så forskellige som *Peter von Scholten* og Morten Arnfreds *Der er et yndigt land* (Arnfred er i det hele taget en af de rigtig gode og alt for lidt brugte kvinde-instruktører). Men de er undtagelser – ikke reglen. Der er mænd, der har lært film-mediet at kende, simpelt hen ved at slide sig en rutine til – fra Ove Sprogø til Ole Ernst. Det er helt karakteristisk, at skuespillerinder som Olesen, Mynster og Solbjørg Højfeldt har haft to større roller i 80'ernes samlede produktion. Kirsten Lehfeldt brød igennem for ti år siden på teatret – hvornår får hun en udfordring i format med *Flamberede hjerter*? Hvor er de filmroller, der helt naturligt burde tilfalde skuespillerinder som Lane Lind, Benedikte Hansen (jo tak, hun blev mishandlet i *Op på fars hat*) eller Marianne Mortensen (som nu i hvert fald TV har fået øje på)? Efter *Maj* i fjernsynet blev det til en birolle i *Isflugt* for Mette Munk Plum, og så var det bal i øvrigt forbi. Og atter går instruktørerne i gang med at prøvefilm de 387 gymnasiaster, der drømmer om at komme til filmen, og som måske vil være lige nøjagtig det ukendte ansigt – drømmepigen! – biograf-publikummet påstås at ville se. At hun ikke er i stand til at sige en replik, men må efter-synkroniseres af en prof, er i den forbindelse rystende ligegyldigt: Nye ansigter, nyt kød – brug og smid væk!

Hvem ved, måske vil 80'ernes danske film-skuespillerinde vise sig at være Stina Ekblad (*Thorvald og Linda*). Man kan så gisne om, hvad det er, hun har følt anderledes – og anderledes tiltrækkende – ved svensk film-miljø under samarbejdet med instruktører som Ingmar Bergman og Bo Widerberg.

Fotos: S. 57 Pia Vieth i *Den ubetænksomme elsker*. S. 58 Karen-Lise Mynster, Ole Ernst og Reimer Bo Christensen i *Der er et yndigt land*; t.v. Helle Hertz i *Ballerup Boulevard*; herover Mette Munk Plum i *Isflugt*.